

Geografi i Umeå – introduktion

Du håller nu i ett nummer av Geografiska Notiser som består av bidrag från geograferna vid Kulturgeografiska institutionen, Umeå universitet. I artiklarna presenteras ett axplock av den forskning som vi bedriver vid institutionen.

Umeå ligger bra precis halvvägs till Kiruna räknat från Stockholm. En timme från Arlanda och resten av världen. Universitetet i Umeå har funnits sedan 1964/65. De geografiska vetenskaperna i Umeå har funnits lika länge. Jämförelsesvis sent, i mitten av 1990-talet, delades institutionen i en kulturgeografisk respektive naturgeografisk institution och 1997 flyttade kulturgeograferna ihop med de övriga samhällsvetarna i ett utbyggt samhällsvetarhus centralt på campus.

Kulturgeografiska institutionen hör till de mindre samhällsvetenskaperna i Umeå. De senaste åren har emellertid inneburit ett uppsving och en tillväxt. Med en personaltillväxt från ca 30 personer till idag dryga 45 och inom ett år ca 60 anställda, är det framförallt forskningssidan som expanderar. Runt 80 % av institutionens budget härrör just från forskning medan resterande är från utbildning på grund- och avancerad nivå.

Det betyder ingalunda att utbildning och studenter är något som saknas. Kurser i kulturgeografi ges på alla nivåer, liksom grundkurser i geografi. De senare sker i samarbete med naturgeograferna på den

teknisk-naturvetenskapliga fakulteten, som fick det administrativa ansvaret för geografiämnet när institutionen delades, och med lärarutbildningen vid Umeå universitet. Lärarstudenterna står för en stor del av geografistudenterna även om många också läser kurserna som fristående kurser.

Vid institutionen finns också, förutom kurserna i kulturgeografi på såväl grundläggande nivå som avancerad, två grundutbildningsprogram; Turismprogrammet och Samhällsplanerarprogrammet. Till dessa kommer också två internationella mastersprogram, Master in Tourism och Master in Spatial Planning and Development. Programmen har kulturgeografi som bas och examensämne.

Samtliga lärare/forskare vid institutionen är mer eller mindre engagerade i undervisning. Vi bedriver också forskarutbildning i kulturgeografi och har i nuläget 16 aktiva doktorander. Vårt gästforskarprogram har inneburit många kontakter med forskare från olika delar av världen som kommer hit som gästforskare eller post-doc och samarbetar med oss. Denna internationalisering är en viktig del av vår ambition och expansion, och vi har ett särdeles intensivt vetenskapligt utbyte med geograferna vid Tartu universitet i Estland.

Forskningen vid institutionen har flera foki; befolkningsgeografiska frågeställningar i allmänhet och migration och arbetsmarknadens rörlighet i synnerhet är

ett fokus. Olof Stjernströms artikel i detta nummer är ett exempel på den förra inriktningen, Rikard Eriksson och Urban Lindgrens på den senare. Turism- och regionala utvecklingsfrågor – här representerade av Håkan Appelblads artikel – liksom frågor relaterade till urban utveckling, samhällsplanering, transporter och klimatanpassning är exempel på andra centrala forskningsområden. I detta nummer presenteras urbangeografien av Michael Gentiles uppsats och samhällsplaneringsinriktningen av Svante Karlssons. Även forskning om Norrland är en viktig inriktning vid institutionen. Ett exempel på denna utgörs av Madeleine Erikssons bidrag.

Umeå universitet har ett särskilt ansvar för den regionala utvecklingen i Norrland som bland annat medför ett relativt stort antal kurser på distans och också externa campusmiljöer i exempelvis Örnsköldsvik och Skellefteå. Den kulturgeografiska forskningen vid institutionen på 1960- och 1970-talen hade också regionala förtecken. Forskningen har säkerligen delvis bidragit till att reproducera en bild av Norrland som en problematisk region. Numera är forskningen breddad och mer fokuserad på generella frågeställningar där ”Norrland” inte nödvändigtvis utgör den rumsliga ramen för studierna.

Institutionen leddes från starten 1965 av professor Erik Bylund. Erik var inte bara en driven akademiker. Han var också starkt engagerad i ”Norrlandsfrågan” och under lång tid också ordförande för

Norrlandsförbundet. Efter pensioneringen 1988 fortsatte Erik sin forskningsverksamhet fram till sin död 2005. Genom sitt starka engagemang för Norrland, sin norrlandsforskning (med den då banbrytande avhandlingen om koloniseringen av Pite lappmark) och sin breda och djupa kunskap vann Erik Bylund rykte som ”Norrlandsprofessorn”. Erik Bylund efterträddes av professor Einar Holm 1988. Holms tillträde medförde delvis en metodologisk nyorientering mot mer generellt empiriska frågeställningar och ett större fokus på kvantitativa studier av befolkningsgeografi, regional utveckling, arbetsmarknad, etc.

Norrland och norrlandsfrågor spelar dock, som nämnts ovan, alltjämt en framträdande roll i institutionens forskningsverksamhet. Idag har institutionen dock flera starka forskningsledare vilket också innebär att forskningen har blivit bredare. Detta märks inte minst i det spektrum av metoder i de artiklar som presenteras här; från kvantitativa, statistiska analyser till diskursiva textanalyser.

Universitetet i skogen har för länge sedan vuxit ur sin 68-kostym. Idag är vi 35 000 studenter och drygt 4000 anställda. Campusområdet växer och universitetet har därtill fått ett nytt campus ”öst på stan”. Umeås konstnärliga campus med Designhögskolan, Konsthögskolan och Arkitektshögskolan samt Bildmuseet växer just nu fram som ett intressant tillskott i stads- och universitetsmiljön.

*Michael Gentile och Olof Stjernström,
gästredaktörer*